

35-TAJAM CENTRALIZUOTO ENERGIJOS TIEKIMO KONGRESUI PASIBAIGUS...

Dr.Valdas Lukoševičius

2011 m. gegužės 9-10 dienomis Paryžiuje vyko Tarptautinės centralizuoto šilumos (vėsumos) ir kogeneracinės elektros tiekėjų asociacijos (*Euroheat and Power*) organizuotas 35 kongresas. Jame buvo diskutuojama apie centralizuoto energijos tiekimo sektorių aktualijas įvairiais požiūriais. Politinėje dalyje pasisakė Europos Parlamento narė Britta Thomsen, Europos Komisijos atstovė Eva Hoos, kiti Europos asocijuotų struktūrų vadovai. Pagrindinės politinių pranešimų mintys:

1. Europoje pagrindinis elektros kiekis gaminamas šiluminėse ir branduolinėse kondensacinėse elektrinėse. ***Šios jėgainės į aplinką išmeta didžiulius šilumos kiekius, kurių piniginė vertė viršija viso į Europos Sąjungą (ES) importuojamo kuro sąnaudas.*** Centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) tinklai galėtų panaudoti didelę dalį šios energijos, tačiau vamzdynus reikia išplėtoti didžiosiose ES valstybėse.
2. ***80 procentų centralizuotai tiekiamos šilumos Europos Sąjungoje pagaminama iš atsinaujinančių išteklių, komunalinių atliekų ir utilizuojant kogeneracinėse elektrinėse išmetamą šilumą.*** Tai puikus būdas mažinti iškastinio kuro naudojimą, tačiau reikia priimti politinius sprendimus, skatinančius CŠT tinklų plėtrą ES šalyse
3. ***Šildymui ir vėsinimui sunaudojama apie pusę viso Europos Sąjungos galutinės energijos kiekio.*** Nors centralizuotos šilumos vartotojų skaičius ES kasmet auga, tačiau tokiu būdu patenkinama tik apie 9 % bendrųjų šilumos poreikių. Energijos efektyvumo politiką reikia nukreipti į visą energijos tiekimo grandinę ir tai paskatins centralizuotų tinklų plėtrą bei išmetamos elektrinės energijos panaudojimą.
4. ***Centralizuoto energijos tiekimo tinklai turi reikšmingai prisidėti prie globaliųjų energetikos problemų sprendimo:*** iki 2020 metų sumažinti anglies dvideginio išmetimą 20 % (ar net 30) Europos Sąjungoje, o iki 2050 net 80 procentų. Pasaulis negali leisti, kad klimato atšilimas viršytų 2° C kritinę ribą.
5. ***Centralizuoto šilumos tiekimo vamzdynų plėtrai būtinas valstybinis reguliavimas ir kryptingas teritorijų planavimas savivaldybėse,*** kurie suderintų nacionalinius interesus su vietinės energetinės infrastruktūros planais, siekiant optimaliai aprūpinti vartotojus šilumine energija ir maksimaliai panaudoti vietinius išteklius.
6. Dabartinė CŠT sektoriaus padėtis atskirose ES valstybėse gana skirtinga ir susijusi su istorine praeitimi, žmonių kultūriniais ir mentaliteto ypatumais, todėl kiekviena šalis įgyvendina savo nacionalinę politiką ir sunku sukurti vieningą reguliavimo mechanizmą centralizuotos energijos tiekimo sektoriuje, tačiau ***Europos Sąjunga turėtų labiau prisidėti sprendžiant „energetinio“ skurdo, tinklų prieinamumo, aplinkosauginės, kitas susijusias problemas*** ir taip suartinti gyvenimo sąlygas valstybėse ES narėse.
7. Konstatuota, kad ***be spartesnės centralizuoto šilumos, vėsumos ir kogeneracinės elektros tiekimo sistemų plėtros Europos Sąjunga neįgyvendins ambicingų energetikos politikos uždavinių.***

Tarptautinės energetikos agentūros (IEA) vienas iš vadovų Richard Jones pranešė, kad Pasaulyje ***prasideda Energetikos revoliucija,*** nes toliau esama situacija negali tęstis. IEA duomenimis, kad vartotojams 2008 metais patiekti 1 kWh elektros reikėjo sudeginti 4,95 kWh pirminio kuro energijos ekvivalentą. 2/3 šių energijos nuostolių susidarė elektrinėse, o kiti prarasti elektros persiuntimo tinkluose. Tuo tarpu gaminant elektrą kartu su šiluma (kogeneracijos būdu) energetinis efektyvumas būtų dvigubai didesnis. IEA kviečia elektros gamintojus prasmingiau panaudoti atliekinę šilumą plėtojant CŠT sistemas, o politikus surasti šiam procesui skatinti efektyvius administracinius instrumentus.

Mark Spurr, JAV kompanijos FVB prezidentas, lygino centralizuoto ir vietinio apsirūpinimo energija būdų pranašumus, įvertinant dabartinius energetikos vystymosi iššūkius pasaulyje. Ištirta įvairios pastatų aprūpinimo šiluma ir vėsuma technologijos mažo ir didelio intensyvumo miestų teritorijose. Išanalizavus įvairių JAV ir ES valstybių duomenis nustatyta, kad **centralizuotas šilumos ir elektros tiekimas žymiai sumažina „šiltnamio“ dujų (anglies dvideginio) išmetimą lyginant su vietine šilumos gamyba tiesiai pastatuose** (deginant gamtines dujas, naudojant šilumos siurblius ar elektrinį šildymą) bei naudojant elektrą iš nacionalinių tinklų. Padaryta išvada, kad miestuose centralizuotas (rajoninis) energijos tiekimas padeda spręsti svarbiausius šiandieninius energetikos uždavinius:

- Energetinis ir ekonominis saugumas;
- Energetinės infrastruktūros patikimumas ir prieinamumas;
- Iškastinio kuro naudojimo mažinimas;
- Aplinkosauga (šiltnamio dujų išmetimo, oro bei vandens taršos mažinimas)

Didžiausio pasaulyje Kinijos centralizuoto šilumos tiekimo sektoriaus (aprūpina šiluma 550 mln. gyventojų) padėtį apžvelgė Pasaulio banko atstovas Gailius J. Draugelis. Jis pateikė skaičius, kurie rodo, kad Kinijoje vyksta sparti urbanizacija ir pastatų skaičius per dešimtmetį padvigubėja. Jų apšildymui įrengiami vietiniai CŠT tinklai, kurių sujungimas į didesnes sistemas tampa sudėtingu uždaviniu užstatytuose miestuose. Kartu vyksta „senųjų“ CŠT sistemų modernizacija, kartojanti Rytų Europos nueitą kelią: įrengiama šilumos apskaita, decentralizuojamos grupinės šilumokaitinės, skatinama kogeneracinių jėgainių plėtra CŠT sistemose, įrengiamos dūmų valymo sistemos, kur naudinga, diegiami atsinaujinantys energijos šaltiniai ir t.t. Kinija siekia ambicingų tikslų: 2011-2015 metais energetinį efektyvumą padidinti 16 %, o anglies dvideginio santykinį išmetimą iki 2020 metų (lyginant su 2005 m.) sumažinti 17 %. Tam turėtų pasitarnauti sparčiai plėtojamoms CŠT sistemoms ir kogeneracinėms jėgainėms – šiuo metu apie 50% centralizuotai tiekiamos šilumos gaminama kogeneracijos būdu. CŠT sistemų renovacija ir plėtra daugiausiai finansuojama valstybės.

CENTRALIZUOTAS ŠILUMOS TIEKIMAS KAIP VERSLO MODELIS

Šioje sesijoje įvairių šalių ir kompanijų atstovai analizavo centralizuoto energijos tiekimo organizavimo ir reguliavimo peripetijas, ieškojo apibendrinančių geros praktikos pavyzdžių ir formavo rekomendacijas politiniams sprendimams

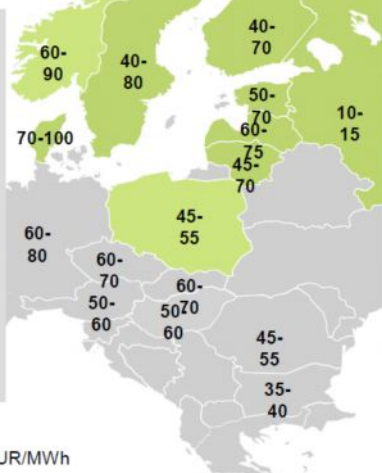
Euroheat and Power asociacijos Politikos grupės pirmininkas Adolf Topp analizavo temą **„trečios“ šalies priėjimas prie CŠT tinklų.** Jo nuomone, ES politika liberalizuojant elektros ir dujų sektorius (atskiriant persiuntimo tinklus nuo gamintojų bei tiekėjų) davė ir naudos, bet ir sukėlė naujas problemas. Laisvas priėjimas prie tinklų padidino konkurenciją, bet energijos kainų nesumažino, kaip buvo tikėtasi. Sumažėjo ir investicijos į energijos tinklus, o tai mažina jų patikimumą. Centralizuoto šilumos perdavimo tinklai technologiškai labai skiriasi nuo dujų ar elektros tinklų, tad sunkiai galima pritaikyti analogiškus liberalizavimo principus. CŠT tinklų operatorius turi užtikrinti slėgį ir debitą kiekvienam šilumos vartotojui. Šildymo režimo reguliavimas, vandens papildymas, šilumos tiekimo patikimumo užtikrinimas rezerviniais įrenginiais ir atsarginio kuro atsargų išlaikymas sukuria nevienodas sąlygas šilumos tiekėjams ir „išoriniams“ gamintojams. Ilgalaikių investicijų į tinklus poreikis, jų susigrąžinimas ir susijusios rizikos, valstybės reguliavimo ypatumai, konkurencija su šilumos gamintojais, kurie neturi aplinkosauginių apribojimų ir t.t. kelia daug klausimų, kurie turi būti gerai išnagrinėti prieš darant nacionalinius sprendimus CŠT tinklų „liberalizavimo“ srityje.

Price of alternative heating solutions will keep the prices at a competitive level in the long run

Comparison of district heat prices in 2008 to get an overview

Key drivers for price setting

- Fuel mix, sources and prices
- Regulatory framework
- Company pricing policy
- Price of alternative heating solutions
- Technical solution (CHP/HOB)
- Owner expectations
- Operator's efficiency
- Company size

Conclusions

- Generally, DH prices are not lower in heavily regulated frameworks (Denmark, Baltic countries, Poland, Hungary)
- High political influence still remaining in Russia, Lithuania, Romania and Bulgaria
- In Norway, Sweden and Germany DH prices are mainly set on competition with alternative solutions

Range of heat prices 2008 (EUR/MWh excl. VAT)

Source: Euroheat & Power Country survey 2009

Suomių energetikos bendrovės Fortum, kuri yra viena didžiausių investuotojų į posovietinių šalių energetiką, atstovė Birgitta Resvik padarė **šilumos ūkio reguliavimo Europos šalyse palyginimą**. Jos vertinimu, Lietuvoje taikomas griežtas reguliavimo režimas, sąnaudų pagrindimui naudojama detali palyginamoji analizė, o leistinas pelnas ribojamas. Panaši šilumos kainų nustatymo tvarka, jos nuomone, taikoma Danijoje ir Estijoje. Šilumos kainų palyginimas parodė, kad vidutinė centralizuotos šilumos kaina aukščiausia yra Danijoje ir Norvegijoje (104 EUR/MWh), o mažiausia iš ES valstybių Lenkijoje (49 EUR/MWh). Lietuvoje šilumos kainų lygis šiek tiek didesnis - 60,3 EUR/MWh – tačiau **Lietuvos ir Lenkijos vartotojai šildymui išleidžia didžiausią dalį savo pajamų – vidutinė šildymo sąskaita sudaro 9% bendrojo vidaus produkto, tenkančio vienam žmogui**. Tuo tarpu Danijoje šis rodiklis 4, o Norvegijoje vos 2 procentai. Tai iliustruoja faktą, kad žemas vartotojų pragyvenimo lygis Lietuvoje, bet ne aukštos šilumos kainos yra viena didžiausių problemų, apsunkinanti šildymo prieinamumą. Fortum atstovės nuomone, CŠT sektoriaus reguliavimas turi būti grindžiamas ekonomine motyvacija gerinti veiklą ir užtikrinti investuoto kapitalo, kad ir reguliuojamą, grąžą. Ilgalaikeje perspektyvoje CŠT sektorius turi orientuotis į konkurenciją su alternatyviais šildymo būdais ir maksimaliai pasinaudoti technologiniais pranašumais: centralizuotai tiekti ne tik šilumą, bet ir vėsumą, daugiau gaminti elektros CŠT sistemose, diegti atsinaujinančius energijos išteklius, utilizuoti atliekas ir išmetamą energiją, akumuliuoti ir saugoti šiluminę bei vėsimo energiją.

Švedijos Chalmers technologijos universiteto atstovas Urban Persson pristatė įdomią studiją, kurioje išnagrinėjo 83 Vakarų Europos didmiesčių charakteristikas ir tyrė, kiek būtų tikslinga (lyginant su esamais alternatyviais šildymo būdais) juose išplėtoti centralizuoto šilumos tiekimo sistemas. Nustatyta, kad **esant dabartinėms investicijų ir kuro kainoms daugumoje Belgijos, Olandijos, Prancūzijos ir Vokietijos miestų ekonomiškai tikslingiausia būtų apie 60% viso šilumos poreikio tiekti centralizuotai**. Deja, šiuo metu CŠT technologijos skvarba tuose miestuose yra žymiai mažesnė, o sukurti tokią infrastruktūrą jau užstatytuose miestuose yra labai sudėtinga...

Dažnai mes Lietuvoje nesuvokiame, kokią vertingą vamzdynų infrastruktūrą turime savo miestuose!

ŠILUMOS TIEKĖJŲ IR VARTOTOJŲ SANTYKIAI

Šilumos vartotojų ir tiekėjų, kurie dažnai laikomi „monopolistais“, santykiai yra problema, kuri aktuali ne tik Lietuvai. Šiai temai kongrese buvo paskirti keli pranešimai, vyko įdomios diskusijos.

Johannes Jungbauer, Euroheat & Power asociacijos atstovas, teigė, kad *šilumos sąskaita yra pagrindinė šilumos tiekėjų ir vartotojų komunikavimo forma* – tai ir vizitinė kortelė ir labai svarbus finansinis dokumentas, tad turi būti labai atsakingai rengiama. Jo teigimu, gera šilumos sąskaita turi suprantamai parodyti ne tik už ką ir kiek mokama, bet ir atspindėti kitus vartotojams svarbius šilumos tiekimo aspektus. Gera šilumos tiekimo sąskaita turėtų būti papildyta informacija:

1. Šilumos mėnesinio suvartojimo pastate istorija;
2. Klimatinės sąlygos atskirais mėnesiais;
3. Šilumos suvartojimas kituose panašiuose pastatuose;
4. Šilumos kainos struktūra (išlaidos kurui, pastoviosios sąnaudos, kompensaciniai priskaitymai ir t.t.) bei jos pokyčiai;
5. Informacija apie apskaitos (reguliavimo) prietaisų įrengimo galimybes bei jų kainas ir t.t.

Sąskaita, kaip pirmasis dialogas, turi būti vizuali, suprantama, reikšti pagarbą vartotojui ir kelti pasitikėjimą šilumos tiekėju. *Europos šilumos tiekėjai labai akcentuoja vartotojų skundų nagrinėjimo kultūrą*. Apart formalaus valstybės reglamentuojamo skundų nagrinėjimo proceso būtina įgyvendinti vartotojams draugiškesnę komunikavimo aplinką.

Kongrese buvo pateikta labai svarbi, tačiau kol kas *neoficiali* informacija, kad Europos Komisija rengia Energetinių paslaugų direktyvos (2006/32/EC) naują versiją, kurioje planuojama įtraukti keletą principinių nuostatų:

Direktyvos *projekto* 6 straipsnis teigia:

Šalys narės turi užtikrinti, kad... *centralizuotos šilumos vartotojai būtų aprūpinti individualiais apskaitos prietaisais, kurie atspindi faktinį energijos sunaudojimą realiame laike*. Ten kur individuali šilumos apskaita butuose netikslinga (dėl brangumo ar kitų priežasčių) *ant kiekvieno šildymo prietaiso turi būti įrengti šilumos dalikliai*. Valstybės narės turi sukurti taisykles, kurios koreguotų daliklių parodymus pagal pastato ypatumus. Centralizuotai tiekiamo *karšto vandens ir šilumos individuali apskaita butuose turi būti įrengta ne vėliau kaip 2015 metų sausio 1 d.*

Jeigu minėta direktyva bus priimta oficialiai, tai ir Lietuvoje teks įdiegti individualią apskaitą butuose, tik kokia jos prasmė ir nauda senuose, neefektyviai šilumą vartojančiuose daugiabučiuose? Individuali šilumos apskaita tokių namų butuose negali sumažinti šilumos suvartojimo ir tuo pačiu mokėjimus už šilumą šildymo sezono metu. Pirmiausia tikslinga investuoti į seno daugiabučio gyvenamojo namo atnaujinimą (modernizavimą), kurio metu taip pat įrengiamas individualus šilumos reguliavimas ir apskaita butuose. Naujuose ir renovuojamuose daugiabučiuose individualų šildymo reguliavimą ir apskaitą verta diegti jau dabar, nes anksčiau ar vėliau tai daryti greičiausiai bus privalu.

Suomijos atstovas Antti Kohopää analizavo, *kaip turi atrodyti patraukli šilumos tiekimo įmonė*. Jo nuomone, vartotojai labai vertina jiems skiriamą dėmesį, tad aptarnavimo kultūrą reikia nuolat tobulinti. Reikėtų turėti rašytines sutartis su šilumos vartotojais, kuriose būtų aiškiai išdėstytos šilumos tiekimo sąlygos. Šilumos suvartojimo apimtys ir susijusios paslaugos, aiški, suprantama ir vieša kainodara, kainų komponentai ir jų pokyčiai, įvairios šilumos tiekėjų įdiegtos naujovės ir būsimi planai turi būti nuolat pranešami vartotojams.

Kongrese *buvo pristatyta Lietuvoje mažai žinoma energetikos tarpininkų veikla*. Europos Energetikos Ombudsmenų Grupės atstovas Michel Astruc suformulavo jų veiklos pagrindinius tikslus:

1. Padėti spręsti ginčus ir nagrinėti skundus, kylančius tarp energijos tiekėjų ir vartotojų;

2. Ginti energijos vartotojų teises;
3. Siekti įgyvendinti gerą vartotojų skundų nagrinėjimo praktiką energetikos bendrovėse;
4. Įsigilinti į vartotojų poreikius bei lūkesčius ir perteikti tai energetikos įmonėms.

Šia veikla Lietuvoje ir kitose reguliuojamos energetikos šalyse užsiima valstybinės institucijos ir visuomeninės organizacijos, tačiau ombudsmenų teigimu jų veikla efektyvesnė, nes ginčus išsprendžia per 2 mėnesius, 2/3 ginčų išsprendžiami vartotojų naudai, o 8 iš 10 vartotojų patenkinti jų darbo rezultatais,;

Eilė kongreso pranešimų buvos skirta šilumos tiekėjų santykių su vietine bendruomene problematikai. Apibendrinant šiuos pranešimus galima padaryti šias išvadas:

1. Centralizuoto šilumos tiekimo bendrovės turėtų kurti kompleksines integruotas šilumos tiekimo sistemas, į kurias sujungtų daugelį miesto kvartalų (kartais atskirus miestus) ir taip suformuotų didelę šilumos realizavimo rinką, kurioje savo atliekinę ir pigią šiluminę energiją galėtų tiekti įvairios pramonės įmonės, kogeneracinės elektrinės, šiuokšlių utilizavimo stotys ir t.t. (Vokietijos ir Danijos pavyzdžiai).
2. Reikia išnaudoti CŠT sistemų masto privalumus ir galimybę konkuruoti prastinės kokybės, bet pigesnio kuro naudojimu.
3. Svarbu artimai bendrauti su vietos valdžios organais ir panaudoti CŠT infrastruktūros privalumus aprūpinant miestus šilumine ir kitokia energija.
4. Visuomenės pozityviam požiūriui į CŠT formuoti būtina nuolat informuoti apie įdiegtas naujoves, aplinkosaugos pasiekimus, kitas priemones, padedančias gerinti vietinės bendruomenės gyvenimo sąlygas.
5. Vakarų šalyse vartotojams patrauklus aplinkosauginis CŠT efektyvumas, todėl labai vertinama informacija apie CO₂ išmetimų lygį, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, dūmų valymo technologijas ir t.t.
6. Būtina įtikinamai paaiškinti visuomenei, kad šilumos tiekėjai nesipriešina pastatų renovacijai, nesuinteresuoti daugiau parduoti šilumos ir paneigti kitus visuomenėje sklindančius mitus.

Vokietijos ir kitų šalių atstovai pripažino, kad daug dezinformacijos skleidžia konkuruojančių šildymo būdų tiekėjai.

CENTRALIZUOTO ŠILUMOS TIEKIMO SEKTORIAUS VALDYMAS

Europos šalių centralizuoto šilumos tiekimo valstybinio valdymo patirtį analizuoja projektą ECOHEA4EU vykdanči darbo grupė Jos atstovas profesorius Sven Werner (Halmstad universitetas) pateikė apibendrinimą, kuriame atskiras šalis suskirstė į 4 grupes. Lietuva, kartu su kitomis ES šalimis-naujokėmis priskirta prie tų valstybių, kuriose CŠT ūkį reikia atnaujinti. Šioms valstybėms rekomenduota gera politinė patirtis, kuri pasiteisino įvairiose šalyse:

1. Nacionalinė energetikos politika, kuri leidžia formuoti ilgalaikę ekonominę politiką CŠT sektoriuje;
2. CŠT sistemų pranašumų panaudojimas atsinaujinančių energijos išteklių diegimui ir pirminės energijos taupymui;
3. Stabili ir ilgalaikė kainodara, kuri užtikrintų modernizavimo galimybes šiame sektoriuje;
4. Palanki mokestinė sistema.

Įdomų ir Lietuvai aktualų Tarptautinės energetikos agentūros vykdytą tyrimą, kuriame nagrinėta CŠT sektoriaus reguliavimas ne ES valstybėse, pristatė ekspertas Bernd Kalkum. Padėtis buvusiose Sovietų sąjungos ir Jugoslavijos šalyse, rodo atskirų reguliavimo epizodų pasekmes.

Lygintas CŠT kainų nustatymo efektyvumas, kai jas reguliuoja valstybinės institucijos ir savivaldybės. Jei pirmuoju atveju reguliatorius turi kvalifikuotus darbuotojus, naudoja vieningas metodikas ir duomenų bazes sąnaudų įvertinimui, tai savivaldybėse šis procesas neprognozuojamas,

šilumos kainos nustatomos nepagrįstos, jų skirtumai didžiuliai, o savivaldybių nekompetencija ir vietinių politikų „žaidimai“ dažnai pasmerkia CŠT bendrovės merdėjimui.

Apibendrinant tyrimų rezultatus *suformuluotos rekomendacijos CŠT ūkio reguliavimui „pereinamosios“ ekonomikos šalyse:*

1. Šilumos kainos turi būti nustatomos centrinio (valstybinio) reguliatoriaus;
2. Reguliavimas turėtų apimti mažiausiai sąnaudų normavimą, tarifų nustatymą, licencijavimą, eksploatavimo ir valdymo taisykles;
3. Pastate sunaudota šiluma turi būti matuojama ir apmokama –eilėje šalių tai vis dar nepilnai įdiegta;
4. Atsiskaitymams už šilumą taikyti dvinarę kainą;
5. Šilumos tiekimo sąnaudos turėtų būti nustatomos pagal aiškias ir prognozuojamas taisykles;
6. Į šilumos kainą turėtų būti įtraukiamas norminis pelnas, jeigu jis nepasiekiamas dėl objektyvių priežasčių – kompensuojamas sekančiais metais;
7. CŠT sistemų nuosavybė turi būti atskirta nuo reguliavimo;
8. Kogeneracinės jėgainės turi būti remiamos (jeigu dėl kokių nors priežasčių negali konkuruoti rinkoje);
9. Sąnaudų paskirstymas tarp šilumos ir elektros aiškus ir prognozuojamas.

Kokią įtaką energetikos efektyvumui ir aplinkos taršai turi miestų infrastruktūros planavimas detalai pademonstravo ekspertas iš Suomijos Aalto universiteto Art Nuorkivi. Jis pristatė projektą, kuriuo bandoma keisti požiūrį į miestų planavimą ir kompleksiskai spręsti įvairias šiuolaikines miestų problemas:

- Mažinti šilumos sunaudojimą pastatuose;
- Mažinti kuro sunaudojimą transporto priemonėse;
- Mažinti elektros vartojimą apšvietimui, vėsinimui ir šildymui;
- Iškastinį kurą pakeisti atsinaujinančiais ištekliais;
- Sumažinti teršalų išmetimą į atmosferą ir vandenį;
- Suderinti atliekų cirkuliaciją iki naudingo panaudojimo ir t.t.

Integruotas ir optimalus miestų planavimas sukuriant centralizuotus atliekų ir energijos srautus dar naujas reiškiny, kurį tik bandoma įsisavinti. Pasaulyje yra tik 3 universitetai, kuriuose mokoma planuoti integruotas energijos ir taršos mažinimo sistemas miestuose. Tokio planavimo pagrindas yra efektyvus kogeneracijos, atsinaujinančių išteklių, atliekinių srautų, centralizuoto šildymo ir vėsinimo panaudojimas tankiai užstatytuose miestuose. Tam paskatinti inicijuotas tarptautinis projektas, kurio galimybės buvo pristatytos kongrese.

Specialistai savo pranešimuose detalai nagrinėjo centralizuoto tiekimo tinklų privalumus ir galimybes, buvo pateikta eilė geros praktikos pavyzdžių, kai efektyviai kombinuojamas centralizuotas šilumos ir vėsumos tiekimas (Barselona), į CŠT sistemas integruojama saulės energiją absorbuojantys įrenginiai, kuriami išmanieji šilumos tiekimo tinklai, bandoma sezoninė šilumos akumuliacija ir daug kitų įdomių dalykų, kuriuos sunku aprėpti viename straipsnyje.

Pietinės Europos šalys dar tik atranda centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo tinklus, tuo tarpu kitos valstybės kelia tikslus padvigubinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemas. Centralizuotas (rajoninis) energijos tiekimo sektorius labai susijęs su atskirų valstybių politika energetikos srityje ir savivaldybių sprendimais todėl jo plėtrai būtinas politinis palaikymas, tuo tikslu Europos šilumos tiekėjai kreipiasi į Europos Tarybą ir Komisiją kviesdami:

1. Pritarti Komisijos pasiūlymui dėl naujo Energijos efektyvinimo plano priėmimo, kuris detalizuotų priemones jo įgyvendinimui visoje energijos tiekimo grandinėje;
2. Komisija kviečiama inicijuoti išmaniųjų tinklų, energijos akumuliacijos, biokuro plėtros ir kitų energiją taupančių priemonių skatinimą;
3. Paremti centralizuoto energijos tiekimo tinklų plėtrą Europos didmiesčiuose;

4. Paskatinti mažai anglies dvideginio išmetančios elektros ir atsinaujinančių energijos išteklių vartojimą ir taip riboti iškastinio kuro brangimą;

Kongreso dalyvių nuomone, Nacionaliniame lygmenyje Centralizuoto energijos tiekimo politika turėtų skatinti šiuos svarbiausius procesus:

- Plėsti efektyvios kogeneracijos panaudojimą;
- Atliekinės energijos iš pramonės ir energetikos įmonių utilizavimą;
- Importuojamo kuro pakeitimas vietiniais atliekiniais ir atsinaujinančiais ištekliais;
- Kompleksinių integruotų energijos tiekimo sistemų kūrimas miestuose;
- Šilumos vartojimo pastatuose mažinimas turi būti svarbiausias prioritetas;
- Miestų planavimas turi įgyvendinti nacionalinius tikslus ir suformuoti optimalią energijos aprūpinimo infrastruktūrą;
- Energijos tiekėjai ir vartotojai turi keistis informacija ir energija pasinaudodami išmaniaisiais tinklais;
- Sukurti efektyvią energijos taupymo paslaugų rinką savo šalyse ir t.t.

Lietuvoje bandoma sukurti naują šilumos ūkio valdymo koncepciją, sklando įvairios prieštaringos idėjos, tačiau būtų labai pravartu išanalizuoti tarptautinę patirtį prieš priimant kardinalius politinius sprendimus, kad nepadarytume klaidų, už kurias ateityje tektų brangiai sumokėti...